

Sıradan olmak ya da olmamak

ELİF TEMEL

"Bunun Adı Findel" ve "Karne Oyunu" gibi tüm dünyada milyonlarca okura ulaşan kitapların yazarı Andrew Clements ile **Güneşli Kitaplığı** tarafından yayımlanan son kitabı "Sıradan Bir Çocuk"tan yola çıkarak sıradanlığın çağdaş dünyada yüklendiği anlamlar ve yananamlar üzerine konuştuk. Yaratıcı kurgularıyla, öğretmen-öğrenci ilişkilerine ve okul yaşamına farklı bir gözle bakmayı olanaklı kılan yazarın okullara ve öğretmenlere dair düşüncelerini öğrenmeyi de unutmadık.

"Sıradan Bir Çocuk"ta sıradan olmama mücadelesi veren küçük bir çocuk görüyoruz. Yaşamın her dakikasını olduğundan "daha fazla"sını olmaya çalışarak geçirmek acıtıcı bir deneyim. Bu kaygının modern kültürün ürünü mü olduğunu, yoksa eski çağlardan bu yana süregelen ve insan olmaya özgü doğal bir unsur mu olduğunu düşünüyorsunuz?

İnsanın kendisini bir başkasıyla karşılaştırma eğilimi kesinlikle yeni bir şey değil. Ancak günümüzde çocuklar -ve keza yetişkinler- kendi yaşamlarında atmaları gereken bir sonraki doğru ve basit adımdan çok, başkalarının ne yaptığı ya da neyi başardığına odaklanmanın sıkıntısını çekiyorlar. Ve tabii ki, tüm dünyada yaygınlaşan ün ve şöhret takıntısı da bu durumu körüklüyor. Bu, harika yeteneklere sahip insanların takdir edilmemesi ya da alkışlanmaması gerektirdiği anlamına gelmiyor. Tabii ki takdir edilmeliler. Ancak her tür onurlu çalışmanın değeri bilinmeli. İnsanlığın büyük bir bölümü bu "sıradan" diye adlandırılan kişilerden oluşur. İşte bu insanlar, toplumlara yaşayabilecekleri, öğrenebilecekleri ve gelişebilecekleri iyi ortamlar sağlar, evler yapar, kentler kurarlar.

Bir çocuk gerçekten "ortalama" ya da "sıradan" olabilir mi?

Akademik başarı gibi bir olgu ölçümlendiğinde, evet

belli bir topluluk içinde ve belli kriterlere göre bazı çocuklar "ortalama" olarak adlandırılan bir performans göstereceklerdir. Ancak bir çocuk ya da kişi kendi bireysel kimliği içinde ele alındığında, her biri şaşırtıcı biçimde benzersiz ve harikadır.

Siz çocukluğunuzda sıradan mı yoksa parlak mıydınız? Bugün dünyanın dört bir yanında insanlar sizin kitaplarınızı okuyor ve sizin son derece yetenekli olduğunuzu düşünüyorlar. Çocukken yeteneklerinize ilgili neler hissediyordunuz ve etrafınızdaki insanlar size neler hissettiriyorlardı?

Akademik olarak, özellikle dil ve okuma yeteneklerim konusunda ortalamanın üzerindeydim. Ebeveynlerim her zaman inanılmaz destekleyiciydiler. Babam da, annem de, çok küçük yaşlarımdan itibaren bana, onlar için önemli olanın hayatımı kazanmak için ne iş yaptığımı değil, o işi nasıl yaptığımı öğrettiler.

Kitaplarınızın çoğunda, öğretmenle çocuklar arasındaki çatışma, bireysel ya da sosyal bir kazanım ya da ilerlemeye yol açıyor. Betimlediğiniz öğretmenler genellikle otoriter gibi görünmekle birlikte, destekleyici ve adiller. Kafanızdaki ideal öğretmen imajı bu mu ve son yıllarda bu imajın farklı bir biçime büründüğünü düşünüyor musunuz?

Her okul günü öğretmenler için zorlu bir yolculuktur. Bir yanda belli bir bilgi kümesini sunmak ve belli yeteneklerin gelişmesini sağlamakla yükümlüdürler. Ancak aynı zamanda da, her bir öğrenciyle şefkatle ilgilenmek durumundadırlar. Aslında, çocuklar onların yükümlülüğünde olduğunda, yasal olarak da öğretmenler loco parentis (ebeveyn yerine) addedilirler. Çocuklar okula yalnızca gelecekteki yaşamlarına hazırlanmak için gelmezler. As-

Andrew Clements

linda okul, onların bugünkü yaşamlarının önemli bir bölümünü geçirdikleri yerdir. İyi öğretmenler bunun farkındadırlar ve bir yandan onları geleceğe hazırlamak için yeteneklerini geliştirmeye çalışırken, bir yandan da bu genç insanların bugünkü yaşamlarını yönlendirebilmeleri için sevgiyle yardımcı olurlar.

Çocuğun özsaygısını büyük ölçüde şekillendiren aileler ve öğretmenler, bir yandan başarılı ve sıra dışı olmanın değil; mutlu ve onurlu bir yaşam sürmenin önemli olduğunu söylüyorlar. Ancak öte yandan, özel bir yeteneğe sahip olmak yüceltiliyor, başarı neredeyse dayatılıyor ve günümüzde sıradan olanlar hor görülüyor. Yani bir çeşit ikiyüzlülük olduğunu söyleyebiliriz. Çocukların bu durumla nasıl baş edebileceklerini düşünüyorsunuz?

Birileri her zaman matematikte, yazıda, kemanda veya koşuda diğerlerinden daha iyi olacaktır ve tabii ki her birey, sahip olduğu yeteneği en üst düzeye ulaştırmak için çalışmalıdır. Bu kadar yetenekli olmayabilen her birimiz, bir başkasının başarısının bize kıskançlık ya da eksiklik duygusu değil, sevinç vereceği noktaya gelecek kadar büyümeliyiz.

Ancak birtakım nitelikler vardır ki, bunlar muhteşem derecede eşitleyicidirler. Çünkü her insan bu niteliklere sahip olabilir. Herkes dürüstlük, neza-

ket, kararlılık, sabır, cesaret konusunda mükemmel olabilir. Kitabımda bu fikri, bebek bakıcılığı gibi basit görünen bir işin bile, çok iyi ve yaratıcı biçimde yapılabileceğini ve yaşamın bir alanında elde edilen beceri ve düşüncelerin aslında diğer alanlara da aktarılabilceğini göstermeye çalıştım.

Bunu çok az kişi bilir ama "Sıradan Bir Çocuk" kitabımı, Maine eyaletinin yerel gazetesi The Bridgton News'daki ölüm ilanlarından esinlenerek yazdım. Hiçbir zaman ünlü, zengin olmamış; yaşadıkları kasabanın, mütevazı işlerinin ve ailelerinin sınırları dışında tanınmayan bu sade, dürüst, çalışkan adam ve kadınların minyatür biyografileri, benim için oldukça esin vericiydi. Onların yaşamları o denli zengin ve kesinlikle gerekiyordu ki, her biri başkalarının hayatında büyük değişimler yarattı.

Samimi cevaplarınız için teşekkür ediyoruz. Okurlarınıza son bir notunuz var mı?

Ne eğitim, ne çocuk yetiştirme, ne de bahsettiğimiz moral ve kültürel konularda kesinlikle bir uzman olmadığımı belirtmeliyim. Ben yalnızca bir öykü anlatıcısıyım. Bununla birlikte, dikkatli gözlemler ve dürüst saptamalarla, çocukların hem kendileri hem başkalarıyla ilgili berrak ve umutlu düşüncelerine yardımcı olacak öyküler sunabilmeyi diliyorum.

Sıradan Bir Çocuk, Andrew Clements, **Güneşli Kitaplığı**, 128 s.